

УДК 352.332.553

Яремчук О.С. аспірант кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління*(Національний технічний університет "Дніпровська політехніка", м. Дніпро, Україна)***ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНИМ ВИКОРИСТАННЯМ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

Право територіальної громади безпосередньо здійснювати місцеве самоврядування, підвищує роль і значення різноманітних форм її прямого волевиявлення з метою вирішення або участі у вирішенні питань, віднесених до компетенцій місцевого самоврядування, включаючи й ті з них, що пов'язані з охороною навколишнього середовища, залученням природних ресурсів та утвердженням екологічної безпеки. Закон про місцеве самоврядування [1] посилив роль територіальних громад у вирішенні питань, пов'язаних з використанням природних ресурсів, а саме: регулювання земельних відносин, а також надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення; обґрунтування рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду; надання згоди на розміщення нових підприємницьких об'єктів на території села, селища, міста.

Наразі актуальним стає питання щодо реалізації громадою власних можливостей таким чином, щоб сприяти розвитку регіону, й водночас ощадливо використовувати, зберігати, примножувати та відновлювати природні ресурси.

Окремим питанням ефективності використання природних ресурсів вітчизняні науковці й практики приділяють достатньо уваги. Встановлено, що із загальної кількості (понад 8200) родовищ корисних копалин на балансі України – 80% становлять родовища «загальнопоширеної» категорії: будівельних матеріалів (суглинок, пісок, глина, камінь – 43%), торфу (19%), сапропелю (озерного мулу – 3%) та питної води (12%) [2]. Виходячи з географічного розташування, рівня технологічного розвитку та наявності значних, за Європейськими мірками, мінеральних ресурсів, Україна в найближчій перспективі приречена на інтенсивне їх використання та розвиток гірничодобувної галузі.

Найбільш перспективним для розвитку інфраструктури адміністративно-територіальних одиниць є видобуток сировини, продукція з якої у великих обсягах може експортуватися – первинних каолінів, вогнетривких (каолінових) глин, облицювального каменю (граніту, габро, лабрадориту), кварцового піску для скла, граніту для виробництва щебеню. Перспективним є також видобування сировини для виробництва будівельних матеріалів: цементної сировини (вапняку, крейди, мергелю, глини), гіпсу, сировини для теплоізоляційних матеріалів (базальту), а також сировини для виготовлення палива (торфу), мінеральних та якісних питних вод.

Особливої уваги заслуговують техногенні мінеральні ресурси, значний обсяг яких накопичений на території мешкання громад. Використовується лише третина його, а залишок складається у відвалах, які щорічно збільшуються за площею на 2-3 тис. га. За результатами досліджень ДГП «Геопрогноз», на 16 із 160 запланованих до вивчення підприємств в рудних відходах були виявлені 36 видів кольорових, чорних, рідкісних, рідкісноземельних і дорогоцінних металів. Їх орієнтовна ціна на світовому ринку може скласти понад 5 млрд. дол. США. Згідно з досвідом інших країн та геолого-економічними оцінками вітчизняних науковців, розробка техногенних родовищ в 5-15 разів дешевша порівняно з близькими за складом природними родовищами. Переробка рудних відходів може виконуватись з високим рівнем рентабельності (95-160%) при дуже незначних строках окупності капіталовкладень (6-10 місяців). Відновлені в результаті рекультивації землі, відпрацьовані відкритими гірничими розробками, можуть бути використані за різними напрямками: сільськогосподарський;

Матеріали XII Всеукраїнської науково-технічної конференції аспірантів та молодих вчених «Наукова весна» 2022

лісогосподарський; водогосподарський; санітарно-гігієнічний; рекреаційний [3].

Розробка корисних копалин є складовою економіки країни та джерелом значних грошових надходжень. Тому використання природних ресурсів є неминучим процесом. Природні ресурси, використання яких можуть контролювати й регулювати органи місцевого самоврядування, можуть визначати значною мірою умови та способи розв'язання проблеми облаштування місцевої інфраструктури, зокрема, доріг, мереж водопостачання та газопостачання, об'єктів соціального і культурного призначення. При наданні дозволу на використання природного ресурсу місцеві органи влади, представляючи інтереси територіальної громади, здатні реалізувати такі задачі: поліпшити чи в будь-якому разі не погіршити природний ландшафт та інфраструктуру території мешкання громади; отримати дохід від надання підприємцю дозволу на використання певного природного ресурсу для утворення бізнес – об'єкту; підвищити рівень зайнятості населення за рахунок створення нових робочих місць шляхом використання та подальшого розвитку основної та обслуговуючої інфраструктури бізнес – об'єкту; збільшити надходження від податків, зборів та інших обов'язкових платежів до місцевих бюджетів за рахунок оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності.

В умовах обмеженого обсягу природних ресурсів актуальним питанням є пошук компромісу між цілями, які ставить для себе територіальне управління, коли надає той чи інший ресурс для утворення бізнес – об'єкту, та цілями підприємця, який бажає отримати цей ресурс, зокрема:

- отримання прибутку від реалізації проекту природокористування, від випуску продукції, орієнтованої передусім на ринки збуту у межах регіону;
- диверсифікація видів виробничої діяльності з метою підвищення рівня надійності бізнесу;
- отримання зиску від пільгових умов інвестування природоохоронної діяльності.

Зазначений вище підприємницький підхід до фінансового розв'язання соціальних та екологічних потреб громади матиме умови до його реалізації у разі інвестиційної привабливості запропонованих проектів використання природних ресурсів й виконуватиме фіскальну функцію на регіональному рівні [4]. Грошові кошти, які надходять від впровадження цих проектів сприятимуть поповненню доходної частини місцевих бюджетів, що дозволить збільшити видатки на розвиток інфраструктури, створення нових робочих місць, вирішення екологічних проблем.

Перелік посилань

1. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Текст. дані. – Київ, 1997. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-вр>. – Назва з екрану.
2. Мінерально-сировинна база України (спроба реальної оцінки). [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://www.plast.vn.ua> – Назва з екрану.
3. Галецький Л.С., Науменко У.З., Пилипчук А.Д., Польської Р.Ф. Техногенні родовища – нове нетрадиційне джерело мінеральної сировини в Україні. [Електронний ресурс] НАУ – Текст. дані. – Режим доступу: <http://www.nau.ua> – Назва з екрану.
4. Прокопенко В.І. Технологія і економіка гірничого землекористування/ В.І. Прокопенко, В.І. Фененко, О.О. Кириченко // Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2016. – 270 с.